

Notatki (Notes)**Ważki odnotowane w Białowieży podczas Konferencji Naukowej Polskiej Platformy Bioróżnorodności (23-24.04.2004) i 45. Zjazdu PTEnt. (17-19.09.2004)****Grzegorz TOŃCZYK, Paweł BUCZYŃSKI**

Dragonflies recorded in Białowieża during the Meeting of Polish Platform for Biodiversity (23-25.04.2004) and 45th meeting of the Polish Entomological Society (17-19.08.2004). – Authors present a list of 17 dragonfly species that were recorded in the Białowieża Primeval Forest during two scientific meetings in the year 2004. The most interesting are *Sympecma fusca* and *Erythromma viridulum*, Mediterranean species that are relatively rare in the NE Poland.

Konferencje naukowe oprócz wymiany informacji podczas oficjalnych spotkań i rozmów kulturalnych, przynoszą zwykle też różne obserwacje natury przyrodniczej, poczynając od stwierdzeń o szeroko rozumianej „natury ludzkiej”, a kończąc na odnotowywaniu kolejnych stanowisk zwierząt i roślin. Takie informacje, wrywkowe i zwykle mało obfite, niemal zawsze kończą żywot w szufladach ich autorów i nie ujrzą światła dziennego. A szkoda, gdyż są one nieraz cennym uzupełnieniem wyników systematycznych badań lub wstępem do tychże. Dlatego dobrym pomysłem jest publikowanie notatek, list gatunków czy nawet obszerniejszych tekstów (np. RUS 2004). Niniejszą notatką chcemy zainicjować serię takich prac zamieszczanych na łamach „Odonatrix”.

Autorzy tej notatki poczynili pewne obserwacje odonatologiczne podczas konferencji Polskiej Platformy Bioróżnorodności (wiosna 2004 r.) i 45 Zjazdu PTEnt. (jesień 2004 r.), które odbyły się w Białowieży. Krótki czas trwania obu spotkań i ich wypełniony program pozwolił jedynie na krótkie rekonesanse na terenie Białowieży i w tych częściach Białowieskiego Parku Narodowego, które można było zwiedzić podczas zorganizowanych wycieczek.

Poniżej zamieszczono wykaz zaobserwowanych i odłowionych gatunków. Podano lokalizację stanowisk i ich charakter. Rodzaj stwierdzenia określono następująco: # – łowiono larwy; * – odnotowano tylko imagines ale odnotowano zachowania rozrodcze; brak symbolu – odnotowano tylko dojrzałe imagines, bez zachowań rozrodczych.

• Białowieża, stawy rekreacyjne w parku pałacowym (kwadrat UTM FD94): *Sympecma fusca* (Vander L.), *Lestes sponsa* (Hansem.), *Ischnura*

elegans (Vander L.)[#], *Coenagrion puella* (L.)[#], *C. pulchellum* (Vander L.)[#], *Erythromma najas* (Hans.)[#], *Brachytron pratense* (O.F. Müll.)[#], *Aeshna cyanea* (O.F. Müll.)[#], *A. grandis* (L.)^{*}, *A. mixta* Latr.^{*}, *Cordulia aenea* (L.)[#], *S. sanguineum* (O.F. Müll.)^{*}, *Sympetrum vulgatum* (L.)^{*};

- Białowieża, rz. Narewka przy moście z drogą z Hajnówki (FD94): *Aeshna cyanea*^{*}, *Sympetrum sanguineum*^{*};
- Białowieski P.N. – rezerwat ścisły, Orłowski Tryb, rzeka Orłówka (FD94): *Aeshna cyanea*;
- Białowieża, rz. Narewka na wysokości rezerwatu przyrody „Wysokie Bagno” (FD93): *Calopteryx splendens* (L.)[#], *C. virgo* (Harr.)[#], *Sympecma fusca*^{*}, *Platycnemis pennipes* (Pall.)[#], *Ischnura elegans*[#], *Pyrrhosoma nymphula* (Sulz.)[#];
- Topiło, Jez. Basen – zalew na strumieniu Perebel (52°38'25" N, 23°37'18" E; FD74): *Erythromma viridulum* (Charp.) 1 ♀ (leg. P. Dominiak).

W sumie zaobserwowano 17 gatunków ważek. Wszystkie były już podawane z Puszczy Białowieskiej (DIKSTRA, KALKMAN 1997; KALKMAN, DIKSTRA 2000; ŁABĘDZKI 2001; THEREUKAUF, ROUYS 2001) i są szeroko rozsiadane w całej Polsce lub przynajmniej jej większej części.

Godne uwagi są nowe stwierdzenia *Sympecma fusca* i *Erythromma viridulum*. Oba gatunki należą do elementów śródziemnomorskich i w Polsce północnej, w tym na Podlasiu, są stosunkowo rzadkie.

Piśmiennictwo

- DIKSTRA K.-D.B., KALKMAN V. 1997. Report on the flora and fauna of Białowieża, NJN-summercamps 1996. Private publ., Leiden.
- KALKMAN V., DIKSTRA K.-D.B. 2000. The dragonflies of the Białowieża area, Poland and Belarus (Odonata). Opuscula zoologica fluminensia, 185: 1-19.
- ŁABĘDZKI A. 2001. Ordo (rzad): *Odonata* – ważki. [W:] J. M. Gutowski, B. Jaroszewicz (red.), Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa: 88-91.
- THEUERKAUF J., ROUYS S. 2001. Habitats of Odonata in the Białowieża Forest and its surroundings (Poland). Fragmenta Faunistica, 44: 33-39.

RUS I. 2004. Soupis vážek (Odonata) zjištěných v rámci VI. Odonatologických Dnů v červnu 2003 na Jižní Moravě. [W:] L. Hanel (red.),

Vážky 2004. Sborník referátů VII. celostátního semináře oodonatologův Krušných horách. ZO ČSOP, Vlašim, Vlašim: 6-9.

IV Międzynarodowe Sympozjum Odonatologiczne Worldwide Dragonfly Association, Pontevedra (Hiszpania), 26-30 lipca 2005 – sprawozdanie

Rafał BERNARD

4th WDA International Symposium of Odonatology, Pontevedra (Spain), 26-30 July 2005 – a report. – Report on the Symposium, focused on most interesting events, papers and posters, is presented.

Światowa społeczność odonatologów spotkała się tym razem w hiszpańskiej Galicji, w uroczym i, o dziwo, deszczowym mieście Pontevedra. Czwarte Sympozjum Worldwide Dragonfly Association zgromadziło w dniach 26-30 lipca 2005 roku 113 odonatologów z 26 krajów. W nowoczesnych wnętrzach Szkoły Leśnictwa Uniwersytetu Vigo gościł nas jeden z autorytetów współczesnej odonologii europejskiej, Adolfo Cordero Rivera wraz z zespołem. Ze względu na wyjazd badawczy na Łotwę, mój pobyt na sympozjum trwał tylko dwa dni, ale i ten krótki czas przyniósł niemało wrażeń.

Zaprezentowano 60 referatów w kilku zestawach tematycznych oraz 33 postery. Wśród tych, które miałem okazję usłyszeć, na szczególne zainteresowanie zasługiwał cykl referatów „Lasy i ważki”. Rozpoczął go 76-letni „wielki” Profesor Philip Corbet, w iście koncertowym stylu rozprawiając o lasach jako siedliskach dla ważek. Moją uwagę przykuł także Göran Sahlén arcyciekawym wystąpieniem o specjalistach i generalistach wśród ważek w kontekście znaczenia otoczenia leśnego. Niezbicie wynikało z niego, że śródleśne wody są domeną tych pierwszych, gdy otwarte krajobrazy faworyzują mniej wybrednych.

Jak zwykle nie zawiodło małżeństwo Ruppelów, Georg i Dagmar, racząc publiczność sugestywnymi pokazami filmowymi. Ich wystąpienia dotyczyły możliwości badawczych, jakie stwarza rejestracja behawioru ważek w technice „slow motion” oraz behawioralnej komunikacji wewnątrzgatunkowej poprzez charakter lotu. Na zakończenie, Dagmar podarowała Profesorowi Corbetowi w imieniu grona autorskiego świeżutką monografię europejskich Calopterygidae. Wzruszający moment zakończyły salwy śmiechu, gdy spóźniony fotograf poprosił Dagmar Hilfert-Ruppell i Philipa Corbeta

o powtórzenie ceremonii przekazania i pocałunku, a sala jednym głosem zakrzyknęła: „please, in slow motion”.

Na Sympozjum dał się też poczuć powiew nowych trendów w odonologii, zwłaszcza coraz częściej wykorzystywanych metod genetyki molekularnej. Zagadnienia objęte wspólnym hasłem „genetyki ekologicznej” były treścią dwóch referatów i dwóch posterów, których w każdym przypadku motorem była Heike Hadrys. Wydaje się, że analizy struktury i dynamiki populacji, polimorfizmu wewnątrzgatunkowego, historii gatunków, a także biogeograficzne i filogenetyczne, oparte na zdobyczach nowoczesnej genetyki, to kierunki, które już w najbliższych latach zrewolucjonizują światową odonologię.

Absolutnym jednak hitem pierwszych dwóch dni był referat amerykańskiego duetu R. Olberg i A. Worthington „Dragonfly prey capture: Vision, decision, and flight”. Na pokazywanym w zwolnionym tempie filmie ujrzeliśmy, jak amerykańscy specjaliści prowokowali ważki w wolierze do ataków na sztuczną przynętę (genialny pomysł!), jak przebiegało zauważanie i namierzanie przez ważkę, jak „rodziła się” jej decyzja, a następnie, w najmniejszych szczegółach, przebieg ataku. Przy tym opisana błyskawiczna „kalkulacja” ważki (charakterystyczne ruchy głową!), a w jej wyniku przewidywanie toru lotu ofiary i punktu uderzenia, mogły wprawić w zdumienie nawet bardzo doświadczonego odonatologa.

Wśród posterów zainteresowały mnie szczególnie dwa związane z wpływem zmian klimatycznych. Pierwszy, autorstwa Liudmily Khrokalo, traktował o ekspansji *Crocothemis erythraea* na Ukrainie (dlaczego w Polsce ciągle mamy tak niewiele danych o tym gatunku?). Drugi natomiast, przygotowany przez holenderski tercet, ukazywał wyraźne przesunięcia czasowe szczytowych okresów lotu wybranych gatunków w ostatnich latach (jakże bardzo przydałaby się krajowa baza danych